Ч. 30. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 27. липня 1930 р. Рік XXXII.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода", Львів, Ринок 10, II. пов.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Редакції: 29-41.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Повчаючий вислід виборів.

Ще повернемо до недавних доповнюючих виборів на Волині. Вони справді є дуже повчаючі і то не лише для Волині, але для всіх українців. Особливо вибори в ковельській окрузі. І саме тут хочемо звернути увагу на цей бік тих виборів, на який повинен звернути увагу кожний свідомий українець, а зокрема кожний член Українського Національно - Демократичного Обєднання.

В ковельській окрузі на 5 мандатів, аж 4 добули комуністи. Немає ніякого сумніву, що вони перемогли і то з дуже великим успіхом. І саме ця перемога є дуже цікава і повчаюча. Добути 4 мандати на всіх 5, це рішуча перемога. Але, коли подивимось якою силою комуністи перемогли, то трохи задумаємось над тою перемогою.

Комуністи добули свої 4 мандати числом 28.502 голоси. Сама по собі цифра не мала, але коли ту цифру поставити біля цифри 225.716 всіх управнених до голосування в ковельській окрузі, то число голосів, які добули комуністи, є приблизно лише 10-ою частиною всіх управнених до голосування. Отже тільки подумайно: **одною десятою перемагається інших девять десятих.** Як це могло статися?

Сталось це по загально відомій засаді, що з двох противників виграє справу рухливіший. Сталось це по тій самій засаді, по якій 2 міліони комуністів тримає в їжових рукавицях сто кількадесять міліонів населення Рад. Союзу.

Коли приглянемось блище до нашого громадського життя, то порівнань найдемо дуже багато. В селі кілька одиниць надає політичний характер громаді; в громадській раді 5 поляків перемагає 20 українців; в читальні Просвіти чи в кооперативі пару сельробів водить за ніс кількадесять членів націоналістів; маса учасників українського віча стоїть безрадна перед крикливим одним-двома хрунями; і т. д. А чому шириться у нас подекуди хрунівство, москвофільство, сельробізм і всякі інші язви нашого національного життя? Все в більшости по причині рухливости ворожих аґентів і браку належного відпору з нашого боку. І у всіх тих випадках можемо сміло повторити за „Ділом" у справі ковельських виборів: „основна причина побіди більшовицької листи — це повне безділля, пасивність, інерція (безвладність) місцевих волинських „патріотів".

Хай нас всіх буде не 40 міліонів, а 10 разів по 40 міліонів, то ми не вилíземо з неволі, коли не будемо цього хотіти і в цьому напрямі не будемо працювати. Адже на Волині є більший відсоток українців, як у Галичині, а проте там вони ще більше упосліджені в правах, як українці в Галичині. А все через свою пасивність, безвладність, неробство. Звичайно — не беремо тут під увагу причин, які одначе факту не зміняють.

Фактом є, що Українське Національно-Демократичне Обєднання є найбільшою і найсильнішою українською партією на українських землях під Польщею. При повній солідарности і праці всіх членів і прихильників Обєднання в нашому громадському житті не могло би нічого статися без волі Обєднання. А проте подекуди на місцях верховодять не то що члени інших партій, часто навіть ворожих українській національній ідеї, але просто невідповідальні авантурничі одиниці. І коли в таких випадках ми обвинувачуємо тих невідповідальних верховодів, то в першу чергу повинні взяти вину на себе за своє неробство. Так як у ковельських виборах не виграли комуністи своїми 28.000 голосами, але неробством інших понад 180.000 виборців, які рішили, що „їх хата скраю".

Скріпім наші ряди, підсильмо партійну дісціпліну, збільшім нашу активність, а тоді напевно не буде на наших землях комуністичних перемог ні невідповідальних руїнників народньої справи.

Англієць про українців у Польщі.

Як інформується про нас заграниця.

Після світової війни багато дечого в світі змінилося. Між іншим дуже змінився спосіб збірання відомостей одного народу про другий. Приміром — про нас українців інформували світ москалі й поляки і це вистарчало державним народам світу. Вони знали про нас лиш те, чого хотіли наші опікуни, себто не знали нічого, або знали лиш все у неприхильному для нас світлі. Ми були безсильні супроти такого насвітлювання наших справ, бо немали доступу до тих чинників і закордонних джерел, де своїми людьми рахувалися московські й польські пани і політики. Можна собі нічого не робити з того, як на нас дивляться анґлійці, німці чи французи, але кожний мусить признати, що саме нам дуже пошкодило те, що політичний світ підчас мирових переговорів нас не знав, або знав лиш з інформацій чужих, нам ворожих.

Тепер і ми самі маємо багато можливостей інформувати світ про наші справи (ось і в половині цього місяця наші посли були на зїзді міжпарляментарної унії в Льондоні, куди зїхались представники парляментів 31 держав світу) — та й політики ріжних народів, які хочуть знати правду про нас і наші справи, не здаються лиш на чужі інформації про нас, а самі особисто приїжджають у наш край, щоби власними очима побачити, що в нас діється. А наші справи їх дуже цікавлять, бо хоч по війні розділено Україну між 4 чужі держави, то все-ж таки українське питання набрало вже міжнароднього характеру. Тепер вже щораз більше европейських політиків переконується, що без вирішення українського питання не можна уреґулювати справ цілого сходу Европи.

До нас приїжджало вже багато ріжних закордонних політиків і журналістів, які потім у своїй пресі ділилися своїми спостереженнями і враженнями зі своїми земляками. Недавно знов обїжджав Польщу і наші землі під Польщею один анґлійський кореспондент, а тепер анґлійська ґазета „Манчестер Ґардіен" поміщує зібрані ним інформації. Цікаво й нам знати, що там про нас пишеться, і тому ми поміщуємо з тої ґазети те, що відноситься до нас, пропускаючи те, чого не дозволилаб надрукувати цензура.

Інформації анґлійця.

Німці і жиди (в Польщі) борються за права людей, а українці крім цього за свою незалежність і обєднання в незалежну державу, що простягалабся від Каспійського моря до сьогоднішньої угорської границі. Збудування такої незалежної держави неможливе без інших держав. Українці є розділені між чужі держави, як давніше Польща перед своїм визволенням. І так як поляки були переконані, що їх повне визволення прийде лише в моменті загальної европейської війни, так само й українці націоналісти-патріоти переконані, що справа їх буде успішною в моменті вибуху загально-европейської війни. Вже в 1840 р. польський поет Міцкевич просив Бога за світову війну. Просьба його сповнилась. Росія, Австрія і Німеччина провалились і в той момент встала незалежна Польща. Так само й українці знають, що їм не сила боротись з Польщею та Росією, вже не говорячи про Румунію та Чехословаччину, та що їх задушевні мрії сповняться лише в момент світової війни.

Українці не є лише фантастами. Вони під національним оглядом є сконсолідовані і мають свою культуру на польських територіях і в практичному житті вони є самостійні. Щось як німці та жиди вони вимагають від поляків горожанських прав, що їм їх заґарантувала Польща в договорі про національні меншости. Вони домагаються самоуправи, яку їм признала в 1923 р. Рада Амбасадорів. Про інші жадання українських націоналістів буду говорити при нагоді в других статтях. Цих жадань також не можна собі легковажити. Загально треба сказати, що колиб Польща придержувалась своїх обіцянок пороблених в договорах про національні меншости, то питання української незалежности чи самоуправи булоб розвязане в части позитивно в части неґативно, але на всякий випадок легко, і тоді мрії українських націоналістів стратилиб свою основу. (?)

Українські кооперативи розвиваються дуже успішно. Я оглянув одну кооперативну крамницю в українському селі Гряда, що заледви рік тому зачала працю з капіталом в 200 золотих. Нині вона має вже 10 тисяч золотих. Цей рух є дуже подібний до голяндського руху і неодна українська кооператива висилає своє масло просто до Анґлії. В свойому ділі українці є дуже завзяті. Нині вони з себе уявляють силу не лише моральну, але й економічну. Український націоналістичний рух є дуже пуританський, як жаден інший рух у світі. Замкнення продажі спірту і взагалі напитків в кооперативах змінило вигляд не одного українського села. Замість жидівської крамниці, що продавала селянам напитки по дорогих цінах, пишаються тепер кооперативи, що продають всякому товари не обдираючи їх з гроша і що дають змогу людям вложити туди свій заощаджений капітал на заробок замісць його пропити. За своє шкільництво борються українці так само як німці. Всякий рух соціяльний, виховавчий і літературний зустрічає на всякому кроці перепони з боку поляків. Лекції вандруючих учителів про господарство викликають у поляків все великі підозріння. Вони мають свої господарські установи і дослідні станції у Львові, свої інститути, школи, бібліотеки, не говорячи вже про окрему літературу і гарні народні пісні. Українська преса підпадає цензурі і часто трапляється, що українські ґазети виходять з чистими сторінками.

WYCIĄG Z PROTOKOŁU WSPÓLNEGO Z DNIA 7. LIPCA 1930 r.

Sad okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 27. czasopisma p. t. „Swoboda" z daty Lwów 6. lipca 1930 r. do Sygn. VI. 1. Pr. 60/30 na posiedzeniu niejawnem w dnia 7. lpca 1930 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 4. lipca 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pod tytułem „Swoboda" Nr. 27. z daty Lwów 6. lipca 1930 r. zawierającego w artykule pod tytułem „Wełykyj politycznyj proces" w ustępie od słów „Perszyj" do słów „procesowy" — znamiona zbrodni z §§ 65 a) uk. i występku z § 300 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dzpp. Np. 6. ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — UZASADNIENIE: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów przez tendencyjne zestawienie wyników procesu a w szczególności przez omawianie działalności oskarżonych w procesie U.O W. o zamach na Targi Wschodnie i przytaczanie ich obrony ma widocznie na celu szerzenie nienawiści i wzgardy do jednolitego Związku Rzeczypospolitej jak też niemniej streszczeniem kłamliwej obrony podsądnych co do terroru rzekomo przez policję państwową w ciągu dochodzeń stosowanego, poniżyć władzę bezpieczeństwe i pobudzić do nienawiści przeciw organom tychże, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65 a) uk. i występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489 i 493 pk. i §§ 47 i 36 ust. pras. jest zatem dowyższe postanowienie uzasadnione. Na oryginale właściwe podpisy. Za zgodność: (підпис нечит.)

—о—

Як бачимо, лиш з дуже малими виїмками тих інформацій можна з нашого боку не погодитись. В більшости є вони вірні і ми можемо бути лиш вдячні даному кореспондентові, який так безсторонньо представляє англійцям нашу справу.

——о——

Невикористані можливости на Волині й Поліссі.

Волинь і Полісся, як і Галичина є в границях тої самої Польщі. Проте які великі є ріжниці в українському громадському житті на тих землях. Приїжджаючи з Галичини на Волинь і Полісся чи навпаки, то мається враження, що приїжджається до іншої держави. І коли говорити про некорисні ріжниці, то вони є якраз на Волині й Поліссі. Навіть при тих самих обовязуючих законах там стоять справи далеко гірше, як в Галичині. Але навіть при ліпшому законі на Волині й Поліссі тамошні справи стоять гірше, як в Галичині при гірших законах. Бо й такі ріжниці є між тими землями, як наслідок колишнього російського й австрійського панування.

Волинь і Полісся мають не багато ліпших законів як Галичина. Звичайно, коли є які ріжні закони, то вони гірші на Волині й Поліссі. Але не підлягає ніякому сумнівові, **що досі ті землі обовязують без порівнання ліпші самоуправні закони, як у Галичині.** В Галичині ще досі обовязує при самоуправних виборах стара австрійська допотопна куріяльна система, а на Волині й Поліссі самоуправна виборча ординація така сама, як при виборах до сойму. В Галичині зовсім нема повітових рад і виділів, а на Волині й Поліссі є повітові соймики і виділи. Проте українці в Галичині мають більше користи з самоуправи, як українці на Волині й Поліссі. Там самоуправою управляють майже виключно поляки і вони-ж витягають з неї всі користи для себе не оставляючи для українців навіть охлапів.

Саме собою напрошується питання: які причини цього? Отже найважнішою причиною того сумного явища є те, що українці Волині й Полісся в більшости не знають суті самоуправи, не знають своїх прав і обовязків, і роблять все лиш по вказівках поляків чи адміністративної влади.

Можна говорити й про інші причини. Але немає сумніву, що в останніх часах на Волині й Поліссі збільшилось серед українців зацікавлення самоуправними справами. Що до волосних (ґмінних) рад попадають там дуже гарні одиниці, які мають найліпшу волю працювати для добра свого народу. Що навіть могли би багато дечого зробити, бо майже у всіх волостях (ґмінах) у радах є більшість українців. І тому подана в горі причина, чому українці Волині й Полісся не користають уповні зі своїх прав у самоуправі, остається таки найголовнішою.

Те саме було великою причиною, що й у Галичині не всюди українці добре справлялися в самоуправі. І тут минулого року принесла велику полекшу книжка посла Целевича „Громадська Самоуправа“. Зі всіх кінців Сх. Галичини наспівають відомости, що та книжка принесла українським громадам неоцінені користи. Вона може принести ті самі користи й для українців Волині й Полісся, колиб лиш поширилася між тамошніми українськими радними. І про це мусять подбати свідоміщі одиниці на Волині й Поліссі.

Але саме тепер на Волині й Поліссі відбуваються або мають відбутися поновні вибори до волосних рад і пов. соймиків. Щоби допомогти українцям належно перевести ті вибори, пос. Целевич видав спеціяльну брошурку, практичний порадник: „Волостна (ґмінна) самоуправа на Волині і Поліссі“. Там обговорюється виборчу ординацію до волостних зборів і рад та закони про волосну (ґмінну) самоуправу. Коли Волинь і Полісся має вповні користати з самоуправи, то ця книжечка разом з першою, „Громадська Самоуправа“,*) мусить найтися в руках кожного українця, який працює в самоуправі, або цікавиться самоуправними справами.

——о——

*) Обі книжки можна замовляти у Видавничій кооперативі „Національне Обєднання“, Львів, вул. Косцюшки, 1 а. II. п.

Кривди й апетити сильних.

Де справедливість? Де правда? — Ці питання вириваються з уст не одного українського патріота, коли порівнує кличі, під якими закінчувано війну, з тою гіркою долею, яка зустріла наш край і нарід після війни. Адже війна мала закінчитися самоозначенням усіх народів, а щож сталося з українським народом і його землями? І з болем і зі злобою і з роспукою падає питання: де справедливість?!

Ба! На світі є і правда і справедливість, але вони є таким самим привілеєм, як право. Правди і справедливости такої, як думають слабі і покривджені, немає. Правдою і справедливістю є те, що каже і робить сильний. Тому теж сильному діється кривда, коли не заспокоюється його апетиту на смачну їжу, і тому слабий не має права скаржитися навіть тоді, коли примірає з голоду.

Ми українці шукаємо у світі такої правди і справедливости, якої там нема. Не дивниця, що її не находимо. Не дивниця також, що професор і б. міністер Станіслав Грабскі нарікає, що не заспокоєно вовчого апетиту його нації і обурюється, коли згадує про нашу боротьбу за свої права, які знов таки були би кривдою для поляків. Навіть коли нас бють, то це по думці проф. Грабського благодать для нас, а коли він більше вкусив, як може проковтнути, то це його кривда. І на цю тему проф. Грабскі дає нам другу цінну лекцію.

Він пише: „коли розпалися кайдани нашої (польської) неволі, патріоти етнографічних польських земель цікавилися справою границь і хотіли, щоби ми посунули їх як найдальше, хоч би по Дніпро“.

Апетит, як бачимо, не поганий, а повстав він з того, що полякам шкода було, щоби нас віддали москалі. Коли вони відзискали свою державу, то нагадали собі, що колись наші землі по Дніпро вони (поляки) були завоювали — то чому тепер ті землі не малиб належати до Польщі? І коли вони всеж таки не належать до Польщі, то це є польська кривда.

Але та кривда діється полякам і на тій частині українських земель, яка з московсько-польського поділу в Ризі припала Польщі. Проф. Грабскі скаржиться, що „парляментарні уряди (польські) робили дуже мало для експанзії (поширення) польської цівілізації на „кресах“. Що — „ряд українців принято на службу на залізницях, у судах, скарбових урядах, у шкільній адміністрації, зутраквізовано більше число польських шкіл і, що найважніше, майже зовсім унеможливлено польське осадництво... Польську землю великої власности теперішній уряд призначив з гори для „русінуф“. Земельну реформу у Східній Галичині, на Волині, Поліссі, в Новгородчині й на Виленщині виконується проти польського посідання, ослаблюючи силу польського багацтва на тих „кресах“ на користь „русінуф“ і білорусів“.

Є це нічого іншого, як лиш облуда, фальш, незаспокоєний апетит польсько-ендецького шовінізму, який хотів би, щоби закопано й зарівнано разом з землею саму назву „українці“, „український“! Але є це згідне з правдою того, хто має силу і право. Те, що нищиться нашу мову і школу, що обмежується право нашої церкви, що наші землі віддається польським кольоністам і осадникам — це так і має бути. Але навіть коли це робиться поступово, послідовно лише не так скоро, як хотілось би того ендекам, — коли це натрапляє на наш опір, то це вже кривда і то велика кривда пануючої нації.

Наука з цього та сама, яку сама природа положила в основу існування живучих істот на землі: Сильний зїдає слабого, щоби жити. Хто хоче жити, той мусить бути таким сильним, щоби не датися зїсти сильнішому від себе.

Ми українці не є слабими. Колиб ми були слабими, то вже давно по нас і слід загинув би. Наша сила мусить бути дуже великою, коли вона не подалась колись зубам Москви й історичної Польщі, а тепер опірається натискові аж 4-ох держав, між які поділено українські землі. Але, коли все таки ми не маємо того права, яке відповідалоб нашій силі, то лише тому, що наша сила була приспана. Розбудімо її, а щойно тоді усміхнеться до нас і право мати також свої кривди і свої апетити.

Між поляками немає ріжниці.

По Польщі подорожував недавно відомий російський письменник Еренбурґ і в своїх вражіннях каже: „Я говорив із польськими політиками ріжних партій і переконався, що між ендеками і соціялістами нема в Польщі ніякої ріжниці. Важко означити, де кінчиться ендек, а починається пепесівец. Всі поляки є шовіністами і готові висловляти найдурнішу річ, якщо вона польська“.

——о——

Додаткове селянське лихо.

До Краєвої Народньої Канцелярії У. Н. Д. Обєднання зголосився селянин Іван Хомяк зі Стронятина за порадою. Ще в 1925 р. позичив він у Центральній Касі Влосцянській у Львові 200 золотих. Позичив у квітні, а віддав у серпні і забув про ту Касу хоч там щось остался з його грошей на уділ. Щойно аж у цьому році, тому місяць, прийшов до нього екзекутор і записав корову за 250 зол., які він мусить заплатити Касі Влосцянській. Пішов він до одного адвоката, другого, а ті в одне кажуть: мусиш заплатити. Як-же то так? за що?

А ось за що: Іван Хомяк позичив гроші і зложив часть на уділ, який виносив у Касі Влосцянській 25 зол. Хоч з нього не стягнено цілого уділу, то все-ж таки він підписав заяву, що вступає в члени Каси і приймає на себе 10-кратну відповідальність за зобовязання Каси. Його принято в члени. По сплаченні позички він устно зажадав звороту свого уділу і тим самим зголошував своє виступлення з членів Каси. Того зголошення не принято, Іван Хомяк такого зголошення на письмі не вніс і рахувався членом Каси Влосцянської до останнього часу. Тепер Каса збанкротувала і він, як її член мусить відповідати за неї сумою 10-кратного уділу себ-то — сумою 250 зол., які з нього стягають ще й з судовими коштами через екзекуцію. Ось і вигодила Влосцяньска Каса.

Іван Хомяк напевно не був один у тій Касі. Напевно більше наших селян шукало колись у ній вигоди і тепер за це тяжко покутує. На це немає ніякої ради, але може спільними силами вдалось би хоч дещо врятувати. Тому **всі наші селяне, які потерпіли через Центральну Касу Влосцяньску, хай зголосяться до Краєвої Народньої Канцелярії у Львові, вул. Косцюшки 1 а, II. поверх.**

А поки що хай це буде доброю наукою для наших селян, як то за марну позичку записуватися в члени чужих непевних кас. Вже не одному вигода чужих кас вилазила потім боком, мають додаткове горе й наші селяне, які попали до несовісної Центральної Каси Влосцяньської.

Підтримуймо і розбудовуймо наші власні кредитові кооперативи, у них гуртуймося, то й не знатимемо додаткового, а тяжкого лиха.

——о——

На орґанізаційному фронті.

Поступ партійної орґанізації на Дубенщині. — Підготовка до самоуправних виборів.

За час від виборів у 1928 р. наша партійна орґанізація на Дубенщині значно скріпилася. Це виявило між іншим і число голосів, які впали на листу підпирану нашою партією в 1928-ому і недавно в цьому році. Помимо загального зменшення числа голосуючих у цьогорічних доповняючих виборах на Волині, число голосуючих за листою ч. 18. на Дубенщині значно зросло.

21. червня ц. р. Повітовий Комітет У. Н. Д. О. в Дубні відбув своє чергове засідання. На тому засіданні ухвалено перевести в повіті партійну організацію, основуючи в кожному селі партійні гуртки. Кожний гурток зобовязано передплачувати партійний орган „Свободу“. Зокрема винесено на тому засіданні таку постанову:

В звязку з наближенням виборів до ґмінних рад Пов. Комітет закликає усіх членів партії взяти якнайактивніщу участь у виборах. Кожний гурток повинен не тільки зробити все можливе у свому селі, але й звязатись із сусідніми гуртками та обслужити ті села, де нема наших членів. Виборчу акцію треба вести в дусі відозви Центр. Комітету Партії і Укр. Парл. Репрезентації („Свобода“ ч. 25).

До праці! Дружно! Орґанізовано!

Ті постанови Пов Комітету розіслано всім членам у повіті окремим обіжником.

——о——

33 нових часописів. В червні ц. р. почало виходити в Польщі нових 33 часописи, з того 17 у самій Варшаві. На наших землях повстало 3 часописи в Станиславові і по одному в Перемишлі і в Бересті на Поліссі.

Зізнання найбільшого злочинця.

Кожного злочинця, чи йому докажуть злочин, чи він сам до нього признається, відповідно до його кари карають. Але найшовся на світі злочинець, якому нерівні всі інші злочинці разом узяті. Він не соромиться своїх злочинів, кричить про них на весь світ і йому це сходить. Ось що він каже про себе:

Я є одним з найбільших злочинців. Я нищу сильних і руйную слабих. Розумних роблю божевільними, а добрих дикунами. Я руйную домашнє щастя людей, забираю дітям хліб, жінкам чоловіків. Я знищив вже міліони людей і знищу ще міліони. Я сам один вимордував стільки міліонів людей, скільки не згинуло у всіх війнах, які колинебудь були на цілому світі. А називаюсь я — Алькоголь.

Тому страшному злочинцеві виповіло завзяту війну „Відродження“. Ставайте всі в ряди борців „Відродження“.

Заява на смертній постелі.

Ізидор Пасічинський колишній письменник-поет „русской“ ідеї — зложив на смертній постелі перед Данилом Романчуком організатором читальні і Луцьом Кривецьким м. головою чит. „Просвіти“ в Должках таку заяву:

„Уміраю щирим Українцем. Я майже ціле життя працював на шкоду для Українського Народу, а тепер дуже каюся і маю надію, що Ненька Україна мені простить. До цеї шкідливої роботи мене втягнули вороги нашого поневоленого народу. Я прийшов до переконання, що справа України внедовзі вирішиться. Браття! Хотяй я на смертнім ложу, але говорю до Вас своїми молодечими устами: тримайтеся разом, працюйте для свого українського народу, нехай наша народня справа розвивається зеленим віттям, а квіте синьо-блакитними квіточками! А будьте певні й переконані, що для України настануть добрі часи.

Здорові були!

Ваш старий друг **Ізидор Пасічинський.**

—o—

За що бють дітей у школі.

Дня 2. червня ц. р. відбувся у Войнилові вечір, який влаштували шкільні діти, головно члени Марійського кружка, щоби висловити вдячність за працю свойому духовному провідникові — місцевому парохові. — Влаштованням занялися місцеві сестри св. Йосафата. Вечір виповнено промовами і співами, а на закінчення діти відіграли фантастичну комедійку „Бунт ляльок“. Вступ був безплатний. Салю посудового будинку заповнила шкільна дітвора під опікою родичів і запрошені гості разом з місцевим парохом. Все відбулося спокійно і в порядку і оставило би по собі милі спомини. Але той вечір не подобався управительці обох 7-клясових шкіл у Войнилові.

Слідуючого дня вона почала карати невинну дітвору за участь у вечері і виставі. Карала навіть найліпших дітий своїх шкіл, якими послугувалася при всяких патріотичних польських виступах, хоч 75 проц. дітий в школі є української народности. Била дітий малим буковим прянничком по руках і плечах, тягала за вуха, а крім цього деяким казала 3 години без перерви клячати. Всіх покараних дітий є 21, яким крім тілесної кари ще в більшости поставлено злу ноту з поведення. Виконання кари відбулося у годинах призначених на науку.

Батьки покараних дітий запитують, чи все це є згідне зі шкільними приписами, та чи вглянуть в цю справу Кураторія?

—o—

Пожежі не припиняються.

В Підпечарах, товмацького повіту згоріло 18. ц. м. понад 40 господарств. В огні згинула одна дитина.

17. ц. м. вибухла пожежа на фільварку в Попелівці біля Перемишля. Одна з польських газет додає до цеї відомости таку замітку: „Звичайно не треба бути аж дуже догадливим, щоби дійти до висновку, хто і в якій цілі підпалює фільварки і стодоли повні збіжа“. Проте так і невідомо навіть, яка була причина пожежі.

В Столовицях, пов. Барановичі, згоріло 21 мешкальних домів, 18 стоділ, 21 хлівів і інших господарських забудовань. Страти обраховують на 200.000 зол.

В Огдемирі в поліському вєвідстві згоріло 8 господарств і 22 штуки живого інвентаря. Страти обраховують на 60.000 зол.

Поширюйте свій часопис „СВОБОДУ“!

По широкому світі.

З Паневропи — себто одної європейської держави на зразок Американських Зєдинених Держав, сміялися. Жаден здорово-думаючий політик не припускав навіть думки про створення зі всіх європейських держав одної спілки держав. Шойно недавно зовсім поважно висунув цю справу французький міністр заграничних справ Бріян. Тяжка господарська криза, яка запанувала в цілому світі, але особливо в Европі, зродила ніби то потребу створення одної европейської господарської спілки. Бріян вислав у цій справі до всіх європейських держав відповідну ноту і як би там хто на цю ноту не дивився, але відповісти, хоч би з чемности, треба. І відповіла на це вже Німеччина, Англія, Польща, Румунія і багато інших держав. Одні дуже радо вітають ініціятиву Бріяна, інші відносяться до неї холодніше, але всі додають своє „але“. Ті всі „але“ можна би пояснити думкою б. югославянського міністра загр. справ Нінчіча, який сказав, що перш усього треба би створити політичну спілку держав, без Англії і Рад. Союзу, на підставі існуючих договорів з тим, щоби не можна було змінювати постанов про державні границі. Один німецький часопис пояснює це так, що Угорщина не мала би права домагатись урегулювання своїх границь, Австрія мусілаб забути про прилучення до Німеччини, Німеччина не мала би права домагатись зміни своїх східних границь і т. д. Одним словом йшло би тут про закріплення французької переваги Европи. І безперечно, що Бріян висунув свій плян не з любови до Европи, а надіючись таким чином рятувати пануюче становище Франції, яке вже досить сильно захитане. Тому трудно повірити, щоби вже тепер могло щось вийти з проекту Бріяна. В першу чергу треба би понаправляти ті лиха, яких накоєно Версальським мировим договором.

Німеччина поруч великої радости з приводу звільнення Надренії має маленький клопіт. Дня 18. ц. м. парлямент більшістю 15 голосів уневажнив податковий декрет президента. Наслідком цього президент Гінденбурґ розвязав парлямент. Вибори до нового парляменту відбудуться в половині вересня, а парлямент збереться правдоподібно в половині жовтня. Дехто заповідає, що в звязку зі зростом сили правих німецьких партій, новий парлямент буде мати зовсім інший склад, як тільки що розвязаний, а перевагу в ньому матимуть націоналістичні групи.

Ріжні вісти.

— **Французький і італійський** уряди повідомили себе, що до грудня ц. р. не будуть будувати нових воєнних пароплавів. Це злагіднило трохи напруження між цими двома державами. — **Югославія** призначила для російських еміґрантів козаків землі, які вони мають заселити на таких самих правах, як козаки в царській Росії. — **Австрія** дістала свіжу заграничну позичку. В Льондоні цю розписану позичку покрито за 2 години, а в Америці скоро по розписанні покрито позичку з надвишкою. — **У Франції** від 1928 р. вже четвертий раз обнижено податки, тепер головним чином від вартісних паперів і частинно грунтовий. Теперішне обниження оцінюють на 1.901 міл. франків. — **Уряд Рад. Союзу** нарешті думає таки звільнити з обовязків комісаря загр. справ Чічеріна, який вже давно рахується на відпустці. — **Англійському урядові** грозить заява недовіря з боку парляменту. — **Польща** вивезла в червні товарів 1,337.938 тон на суму 169,274.000 зол., а ввезла до краю 239.463 тони на суму 177,368.000 зол. Ввіз перевищив вивіз на 8,094.000 зол.

В Польщі.

Сенат. — Зміни в мін. військ. справ. — Поділ посольських мандатів.

На домагання сенаторів президент скликав і сенат на надзвичайну сесію так, як попередньо скликав був сойм. І так само засідання сенату президент відложив на місяць, а 17-го ц. м., на день перед заповідженим другим засіданням закрив ту німу надзвичайну сесію. Це не зробило на нікого ніякого враження, бо всі очікували, що так станеться. А що саме наближився час вакацій, то сенатори по зразку послів спокійно розїхалися на літній відпочинок. Тепер почуємо про сойм і сенат щойно десь у жовтні, бо під кінець жовтня сойм по конституції мусить зібратися на звичайну бюджетову сесію. Чи цей сойм ще буде радити, вже майже ніхто не вірить. Одинка вже приготовляється до нових виборів.

Президент призначив дотеперішнього віцеміністра військових справ ґен. Конажевского керовником того міністерства. З того виходилоб, що міністер військ. справ марш. Пілсудскі вийшов зі складу уряду, бо він оставив собі ґенеральну інспектуру армії, а ґен. інспектор не входить у склад уряду. Так пояснювала собі справу польська опозиційна преса і почала снувати у звязку з тим відповідні політичні передбачення. Але урядово спростовано всі чутки про якісь зміни в політиці уряду, а призначення ґен. Конажевского пояснюють тим, що марш. Пілсудскі є на відпочинку і хоче підчас нього мати більше спокою.

Ковельські вибори закінчили вже всі розписані доповняючі вибори і тепер держ. виборча комісія занялася поправками виборчих вислідів на державних листах. На підставі вислідів усіх доповняючих виборів одинка тратить ще 3 мандати з державної листи. Натомість нові мандати з державної листи отримають по одному листа ч. 18 (Бльок нац. меншостей) і 22 (радикали) та 2 мандати стронництво хлопське.

Більшовицькі дипльомати.

Більшовицькі дипльомати не хочуть вертати до раю.

Більшовики, як відомо, дуже захвалюють свій рай. То саме роблять їхні заграничні представники. Це, так би мовити, на винос — для заграниці. Але зовсім інакше вони уявляють собі той більшовицький рай для себе, про що говорить той факт, що в 1926. р. не захотіло вертатись до Рад. Союзу 44-ох урядовців, а цього року відмовилось від повороту до „раю“ біля 400 осіб. До тогож більшовицький уряд мусів деяким таким дезертирам добре заплатити, щоби мовчали про дійсний стан у їхньому „раю“. Тепер постановив уряд висилати заграницю лише найпевніших комуністів, а крім того оставляти їх родини в краю, як закладників. Щоби прочистити заграничні представництва, уряд має відкликати з них більше як третину урядовців — 540 на загальну суму 1460. Цікаво, скільки з тих відкликаних відважиться повернути до Москви.

Чому не хочуть вертати до Москви.

Причини, через які більшовицькі урядовці закордоном не хочуть вертати до Москви є ріжні. Одні є чисто ідейного характеру, а інші знов чисто шкурницькі. Але одні й другі втікають перед карою і пімстою більшовицької влади, яка в більшости карає своїх закордонних „злочинців“ смертю.

Недавно відмовився від повороту до Москви бтвший чекіст Агабеков. За причину своєї відмови подає він ті невиносимі відносини, які панують в чека, яка називається тепер ДПУ. В часописі „Боротьба“ подає він про це такі відомости:

„ЧК орґанізовано 1918 року, коли Росія ще не була вийшла зі стану війни та була окружена ворогами і коли ще не були віджились монархістичні тенденції. Тоді ЧК грала революційну ролю, її робота була ударною, була на часі, роботою для встановлення нормальних відносин у краю, після чого надзвичайні методи соціяльної охорони мали відумерти. ЧК була тоді „мечем у руках пролетаріяту“. Які зміни настали в складі й методах ЧК? Перше: ЧК змінилось в ДПУ, перемалювавши тільки вивіску; 2) наступили зміни і клясового характеру. Чистка 1929 р. виказала, що в однім закордоннім відділі ДПУ 90 відсот. складу було буржуазного походження (!); 3) замість революційної свідомости в ДПУ панує підхлібство та карієризм; 4) методи боротьби зійшли до звичайної шпіонажі, провокації і тероризування осіб невигідних владі; 5) ДПУ зі знаряддя диктатури пролетаріяту змінилось у знаряддя центрального комітету, а радше Сталіна і замість бути оборонцем робітників та селян, ДПУ стало зброєю для давлення селян і робітників та для террору внутрі партії. Використання ДПУ для боротьби з Троцьким і опозицією, карні експедиції проти селян, які не хочуть колективізації, служать доказом цього. Ось чому я зірвав із ДПУ, щоби дати іншим чесним комуністам приклад і причину надуматись над тим, що роблять“.

—o—

Тайний поліц. аґент убійцею. На стації у Воломині посперечався аґент Махтман з продавцями ґазет і 3 особи побив. У тому числі побив продавця газет Луковецького, який заскаржив його до суду. З пімсти Махтман 14. ц. м. напав на Луковського на стації і з револьвера його застрілив. Обурена публика булаб тутже злінчувала агента, але поліції з трудом удалося його вирвати. Убійцю відставлено до Варшави. Добрий аґент. нічого казати.

НОВИНКИ.

— **Податкова шруба.** В останніх часах почало впливати до скарбових кас менше податків. Є це наслідок загальної господарської кризи. Але міністерство скарбу не дуже з тим рахується і вислало до ріжних скарбових палат своїх інспекторів, щоби ті подбали про збільшення податкових впливів. Ніби то такий інспектор має означену суму, яку мається з даного району випомпувати ще цього року. В звязку з тим зросли екзекуції в краю. Але заледви, чи навіть інспекторові удасться з порожнього наляти. Цим зарядженням міністерства навіть санаційна преса незадоволена і заповідає в цій справі інтервенцію господарських орґанізацій.

— **Попалось і князеві**. Перемиське староство наложило на заряд маєтку кн. Сапігів в Красичині адміністраційну кару в сумі 340 тисяч золотих за каригідний вируб лісів. Рішення старости заскаржено до суду, який наказав перевірити справу комісією знатоків.

— **Дві смертні екзекуції в Коломиї.** Коломийський суд засудив Івана й Ілаша Кордійчуків за замордовання в 1929 р. трьох осіб на кару смерти через повішення. 16. ц. м. обох засуджених страчено на подвірю окружного суду в Коломиї.

— **Зародила пшениця.** Така вістка наспіла з Америки. У Зединених Державах Півн. Америки обраховують цьогорічний збір пшениці на цілий міліон бушлів більше, як у минулому році.

— **Наслідки гріху молодости.** Анна Ящишин з Підкаміня мала нешлюбну дитину з Петром Мацейком. Справа опинилася в суді і Мацейка засуджено платити дівчині алімента, за які мали злицитувати його ґрунт. Тоді Мацейко намовив якогось Михайла Ґроса вбити Анну Ящишин. Цей викликав відчину на подвіря, пробив її двічи ножем у живіт і втік. Дівчина згинула, а оба злочинці опинилися під ключом.

— **Не розуміються на благородности...** В Глинську на Волині давав український аматорський гурток виставу, з якої доходу 50 проц. мало піти на Л. О. П. П. (Ліґа Оброни Повєтшней Паньства). Українці збойкотували, чи там — просто не пішли на виставу. З того приводу якийсь польський дописувач у „Слові Польскім“ жалується. Мовляв: — говориться багато про співпрацю з „русінамі“ на Волині, але коли добру волю декотрих одиниць так приймається, то було би вказаним проти такої аґітації вжити зовсім інших засобів. — Відомо, що на Волині адміністрація часто вимагає від українських амат. гуртків половини збору на якісь польські цілі і від цього узалежнює дозвіл на виставу. А зі слів польського дописувача виходить: ми, мовляв, такі благородні, що дозволяємо вам жертвувати на наші цілі, а ви цього не розумієте; треба з вами інакше балакати. — Ну, ну, балакайте собі на здоровля.

Павловичане перед судом.

Історія павловичан — це відома історія зруйнованої православної церкви і оборони православного добра в Павловичах. Дня 28. червня ц. р. відбулась перед городським судом з Грубешова на так званих роках судових в Крилові (воєвідство люблинське) — розправа проти 44 оскаржених селян і селянок о переступство з арт. 142 з. к. (російського), тому що не давали дня 31. 7. 1929 р. руйнувати в свойому селі православної церкви. Між обвинуваченими переважно жінки, кілька дівчат та шість чоловіків, яких мнима провина лежить в тому, що як прибули в село невідомі підозрілі павловичанам „осібняки“ нібито складати матеріяли зруйнованої церкви, то цьому павловичане спротивились.

Переслухано 7 доказових свідків, які складаються з трьох постерункових, війта і писаря долгобицької ґміни та двох робітників, що мали сортувати дерево з церкви, а яких поліція забрала в числі 9 люда від дорогового дозорця при поправі соймикових доріг і мостів. Розправу відрочено в ціли переслухання ще тодішнього команданта долгобицького постерунку Ґурского, як свідка доказового, і для переслухання 14 свідків оборони.

Оборону зорґанізував д-р Роман Перфецький, адвокат з Сокаля, який звернувся до ріжних партій, щоби прислали на оборону своїх адвокатів. На це, крім згаданого д-ра Р. Перфецького, прибули сенатор д-р К. Троян з Ходорова, посол д-р Степан Біляк з Городка Ягайлонського та д-р М. Західний з Бережан. Партія радикальна оборонця не прислала.

Оборона доложила всіх зусиль і старань, щоби ослабити зізнання доказових свідків. Це їй удалось, бо постерункові в своїх зізнаннях так спутались, що треба було наслідком разячих суперечностей між їх зізнаннями заряджувати конфронтацію свідків постерункових. Та конфронтація крім компромітації ніяких устален для суду не дала.

Розправа виявила, що ніяких заряджень, чи то на письмі чи устних, відносно розібрання церкви в Павловичах адміністраційна влада не дала. Постерункові заслонюються телефонічними дорученнями заст. старости Шульца розібрати церкву нібито тому, що вона грозить заваленням. Крім того на розбірку церкви мало висиґнувати староство зі своїх фондів 500 зол. Хто ті гроші забрав невідомо, бо заняті робітники заплати ще досі не отримали.

По відроченій розправі павловичане незвичайно сердечно прохали своїх оборонців вступити до їх села. Посли-адвокати не всилі були відмовити, а прибувши до села Павлович власними очима оглядали руїну церкви, якої матеріял лежить вже понад рік серед села в найбільшому неладі. Про критичний день руйнування церкви зібрані селяне з сльозами в очах до пізної ночі оповідали послам д-рові Білякові і д-рові Троянові в найменших дрібницях.

Оборонці заручили Павловичанам, що мають повну надію оборонити їх перед арештом, бо хіба не вони, а хто інший на нього собі заслужив.

—o—

ГОСПОДАРСЬКІ ПОРАДИ.

Плекаймо добірне насіння.

Всі насіння мають таку натуру, що можуть видати гірший і ліпший, шляхотніший плід. Щоби насіння видало ліпший плід, то треба про це подбати і доложити до цього праці; треба те насіння добірати і плекати, а тоді воно напевно оплатить вложений у нього труд. Коли насіння не добірати й не плекати, то воно дичіє, зводиться і видає поганий плід.

Про плекання насіння місячної редьки.

Місячна редька є добра тоді, коли: 1) скоро навязується, 2) має мале листя, 3) коли її глобик є гладкий, сочистий, форемний. Таку редьку дістається зі старанного плекання. Коли занедбати плекання редьки, то 1) вона дістає велике і буйне листя, 2) її глоб завязується пізно і росте тупо, 3) глоб стає ликавий, лабатий, неформений.

Щоби виплекати гарне, шляхотне насіння редьки, треба вибрати на грядці найкращі редьки-насінники. Добра редька на насіння є та, що: 1) навязала дуже скоро глобики, 2) має дуже бідне і дрібне листя, 3) має повний, показьний, форемний глобик. За такими редьками треба розглянутися по грядці завчасу, як лиш вони почнуть наливатися.

Часто між редькою з добірного насіння находимо таку, що має наверху ледви 2—4 мізерні листочки, які сидять твердо на самім глобику, а глобик під ними має вже величину голубячого яйця, скоро виріс і є форемний. Є це якраз такий глобик, що найкраще надається на виплекання доброго насіння. Такі глобики вибірається зпоміж інших, виривається з грядки і пересаджується на іншу грядку. У них не сміє буди довгого коріння, а найкращі насінники майже зовсім не мають шпічастого, глибокого коріння, а тримаються землі лише дрібненьким, моховатим корінням. Щоби не ушкоджувати цього коріння, треба вибрану редьківку злегка підважити пальцями.

Насінники найліпше садити купками по 3—4 разом, а такі купки засаджувати на яких 30 цм. один від другого. Коли при насіннику є маточний корінь, то його при садженні треба під самим глобом гладко обтяти острим ножиком. Робити це треба уважно, щоби не ушкодити дрібних корінців. Садити не глибоко, але так, щоби глобик був прикритий землею, а його вершок з листками щоби було видко. Найстарші й найдовші листки треба притяти, щоби тим лекше принялися пересаджені редьківки. Між кожну купку радиться встромити патик, щоби до нього привязати насінники з цілої купки. Коли при пересадженні є посуха, то пересаджені материки треба 1—2 рази підлляти. Купки з насінниками треба тримати чисті від хопти і буряну, а коли в котрій купці яка редьківка загине, то треба на її місце завчасу насадити другу.

За якийсь час всі материки пустять стовпи. Тоді треба припильнувати, щоби з кожного глоба йшов лиш один стовп. Бічні стовпи треба зрізати при самій насаді. Щоби насіння навязалося багате і виросло дорідне, треба, щоби кожний стовп стояв просто; тому й привязується їх до патика. Коли цього не зробити, то стовпи іноді положаться, з них вибиваються все нові парости, навязок насіння не є одностайний, насінники безустанку ростуть і зеленіють, марнуються соки і дичіють.

Добре плекані насінники скоро відцвитають і дозрівають в один час. Насіння з них, виживлене відразу цілим багацтвом незмарнованих соків, видасть потім ядерне, дорідне покоління. Воно матиме листя мало, але глоби будуть виростати скоро і форемно. З кожним плеканням нового насіння з добираних материків насіння буде ушляхотнюватися щораз більше, а редька з такого насіння буде навязуватися щораз скорще, її листки будуть щораз менші і делікатніші а глобики більші.

—o—

ДОПИСИ.

САМБІРЩИНА. **Нарада у шкільних справах.** Дня 14. липня ц. р. відбулися в Самборі сходини Повітової Народньої Ради, на яких о. сен. Юл. Татомир виголосив реферат про повітові шкільні справи при повіт. виділі в Самборі, а о. катехит Стефан Білинський про українську бурсу. Над рефератами вивязалась жива дискусія, після якої принято такі резолюції: 1) Зібрані протестують проти знехтування прав українського народу через непокликання до повітової шкільної ради в Самборі ні одного члена української народности. Зокрема протестують проти того, щоби репрезентантом українського населення повіту називався дир. Ткач, якого покликав до ради повітовий виділ. 2) Зібрані закликають „Шкільну Поміч“ у Самборі, щоби з початком нового шкільного року отворила українську бурсу в домі, який на цю ціль дарував Вп. рад. Семен Кульчицький-Ручка. В ціли придбання потрібних ще фондів закликається зорґанізувати збірку в повіті в день Преображення Господнього по церквах та покликати до співпраці все громадянство повіту.

СОЛОТВИНЩИНА. **Свято Т. Шевченка.** Дня 22. червня ц. р. відбулося в Солотвині заходом українських товариств повітове свято Т. Шевченка. На свято прибули відпоручники читалень цілої округи філії Просвіти. Свято почалося „Заповітом“. Святочну промову виголосив д-р Чорненко. Співав хор філії Просвіти в Станиславові. Деклямували малі діти, а поему „Кавказ“ віддеклямував один хорист. Свято закінчено рефератом п. Д. Паневника про ціль і значіння Шевченківських свят. Дохід зі свята відіслано на фонд „Учітеся“. — **Посвячення хати читальні ч. 2 в Росільній.** — 13. липня відбулося посвячення читальні ч. 2. в Росільній. По службі Божій рушила процесія на чолі з о. Яримовичем до ново вибудованої хати за 1½ км. від церкви. В процесії взяло участь понад 500 громадян. Співав хор місцевої читальні. По посвяченні хати промовляв голова філії Просвіти д-р Чорненко. Він оповів історію читальні, представив її розвиток, підніс заслуги виділів і голов читальні та зокрема заслуги окремих її членів. Промовець підніс з признанням, що читальня ч. 2. належить до найліпших і найгарніших читалень в окрузі філії. Згадав про читальню ч. 1, про молочарню, кооперативу і її розвиток, та примірами доказував, до чого може довести в селі згода і єдність, а як руйнує незгода й роздор. По тій промові відспівано національний гимн, а читальняний хор відспівав вязанку народніх і стрілецьких пісень. Потім вписувалися хрестні батьки у пропамятну книгу. По святі відбувся фестин, а вечером в Народнім Домі вечерниці. Всі ці урочистости викликали у зібраних найкращі враження.

—o—

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.